

Festési Gyakorlatok

Juhász Kinga, Pólya Zsombor

Előzmények:

A Magyar Képzőművészeti Egyetem harmadéves festő, és intermédiá szakos hallgatóiként (Juhász Kinga és Pólya Zsombor) alkotópárost hoztunk létre. Egy közös, minden mozzanatában dokumentált festészeti gyakorlatra tettünk/teszünk kísérletet.

Kezdetben 43 gyakorlatot, festési módot foglalmaztunk meg, ami folyamatosan bővül újabb ötletekkel. Ezek szigorú szabályok mellett időbeli, technikai és kivitelezési megkötéseket, korlátozásokat jelentenek. Egy-egy kép keretein belül célunk ütköztetni a festői tapasztalattal bírót, és az ösztönösen dolgozó alkotó látásmódját, technikáját.

2011 és 2012 nyarán 10 tervet valósítottunk meg, így 12 darab nagyobb méretű olajkép készült el. A „könnyebb” gyakorlatoktól haladtunk a „nehezebbek” felé. Illetve az egyik feladat megvalósítása közben szerzett tapasztalatok és kérdésfelvetések függvényében alakítottuk ki a következő megkötések mibenlétét. A képek egymásra épülnek és egy komplex folyamatot reprezentálnak.

Korábban sem egymással sem pedig mással nem hoztunk létre közös festményeket, így ez mindkettőnk számára teljes egészében új élmény. Mind a két félnek újszerű hozzáállással, fokozott tudatossággal kellett a képekhez nyúlnia egy közös célt szem előtt tartva, illetve az előre meghatározott elképzeléshez igazodnia. Mindez merőben különbözik az egyéni alkotás közben alkalmazott gondolkodás- és látásmódtól. A közös alkotás a festészet intimitásának feladása, hiszen egy majdhogynem idegen embert engedünk a személyes szféránkba. A kép készítésekor a megkötések és az alkotótárs jelenléte állandó kontroll alatt tartja az esetleges megnyilvánulásokat, és a véletlenszerűségeket minimálisra csökkenti. Munkánk során nemcsak a technikai nehézségekkel, hanem az összeszokás, egymásra hangolódás izgalmával, a konfliktusokkal, és a belső bizonytalanságokkal is meg kellett, és kell a mai napig küzdenünk. Mindemellett a nem várt pszichikai tapasztalatok, önmagunk folyamatos megkérdőjelezése és bírálata önismereti kihívásokat is jelentenek.

Az egyik legelső probléma, az egyéni festészetben már jól ismert kérdés volt: „Mikor lesz kész a kép?”, melynek eldöntése két alkotó esetében hatalmas kihívás. A pont meghatározása, ahonnan már nem tartjuk érdemesnek a kép folytatását mindig közös megállapodás, kompromisszum tárgya és egyben a legtöbb konfliktus forrása. Különböző igényekkel, elvárásokkal viszonyulunk a festményekhez így végső megítélésük is eltérő.

Újszerű tapasztalatainkat fontosnak tartottuk rögzíteni írásos formában, valamint minden egyes festmény elkészülését videó felvétellel is dokumentáltuk, ami az egész munka szerves részét képezi.

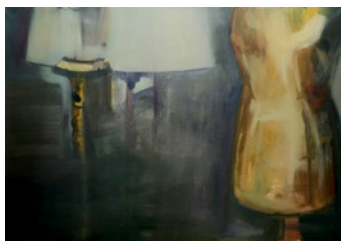
Megvalósított gyakorlatok:

2011-Ősszeszokás, egymás megismerése

Képeinkhez egy próbababát választottunk állandó elemként, hogy a változatos kivitelezésű képek között egyfajta összekötő motívumként szolgáljon. A bábut minden képünkönél különböző tárgyakkal kiegészítve helyeztük újabb kontextusba. Fontosnak tartottuk, hogy a tárgyakhoz való viszonyulásunk semleges és ezáltal azonos legyen.

Minden egyes festést megelőzött egy beszélgetés, mely elősegítette az egymásra hangolódást, vagy éppen a véleményütközések kibontására szolgált.

I. Közös

Első gyakorlatunkban szabadon, együtt építettük a képet. Ez az egyetlen amely megkötés és korlátozás nélkül készült. Tulajdonképpen ez volt a bevezető képe közös munkánknak, ahol felismertük a megoldandó problémák halmazát és gondolkozás módunk különbözőségeit. Szembesülnünk kellett a tapasztalatlanságból, illetve a túlzott óvatosságból fakadó gátlásainkkal. Az egyik fél frusztrációja és az, hogy nem mer

határozottan a képhez nyúlni kihatott a másikra is. Néhány óra után abbahagytuk a festést, mivel akkor nagyon kilátástalannak találtuk az egészet. Kimondatlanul úgy gondoltuk, hogy felesleges amit csinálunk, de nem akartuk ezt tényként tárni a másik fél felé.

II. 5 percenkénti váltás

Második gyakorlatunkkal az volt a célunk, hogy rákényszerítsük magunkat a képalkotásban való egyenrangú részvételre. A képen felváltva dolgoztunk 5 perces intervallumokban. Amellett hogy végignézhettük hogyan dolgozik a másik, a kommunikáció is állandó volt közöttünk. Folyamatos instrukciókkal, tanácsokkal láttuk el a másikat.

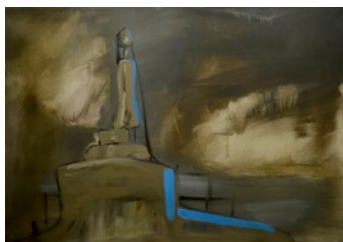
Azzal, hogy semmit nem tettünk egymás beleegyezése nélkül sikerült kialakítanunk egy már sokkal célravezetőbb, de erőltetett és görcsös közös munkát. Így több napon keresztül küzdöttünk azzal, hogy a kép befelyezetté tudjon válni.

III. 1 órás időkorlát

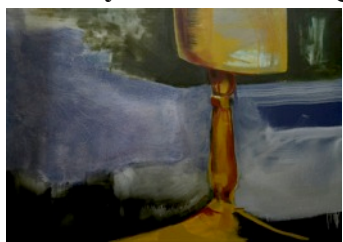
Annak érdekében, hogy feloldjuk a bennünk kialakult gátlásokat és szorongó érzéseket, bevezettük az egy órás időkorlátot. Az idő leteltével a kép befejezetlensége ellenére is abba kellett hagyni a festést. Az idő rövidsége miatt felgyorsuló folyamat és a kép elkészültének meghatározásával járó teher alól való szabadulás könnyebbé tette a munkát. A festés megkezdése előtti alaposan meggondolt képtervezést végül felülírta a spontaneitás, és az egész cselekmény játékosá vált.

IV. Irányítás - Pólya Zsombor utasította szóban Juhász Kingát

Maximális teret engedve az egyik alkotónak ebben az esetben, a másik csupán az "eszközeként" működött. Saját akarata szerint nem építhette a képet, szóban nem befolyásolhatta a másikat. Zsombor előzetes vázlat készítése alapján utasította Kingát, de már az első 20 perc után radikálisan megváltoztatta az elképzelését. Az instruálás megkívánta minden egyes folt és vonal előre elgondolkodást, pontos megtervezését, amely abban az esetben ha közvetlenül magunk készítjük munkánkat nincsen ilyen tudatosan jelen. Kinga a legjobb tudása szerint követte az instrukciókat, de a néhol szabadabb, pontatlanabb megfogalmazás miatt mégis kapott minimális lehetőséget arra, hogy saját döntéseket hozzon, saját maga akaratát juttassa érvényre a vásznon. A kép lendületesen, rövid időn belül készült el.

V. Irányítás - Juhász Kinga utasította szóban Pólya Zsombort

Ugyan arról van szó, mint a IV. gyakorlatnál, csak a szerepek cserélődtek fel.

Kinga szintén előzetes vázlat alapján, az eredeti elképzeléséhez szinte teljesen ragaszkodva, sokkal precízebben irányította Zsombort. A pontosabb, aprólékosabb instrukciók miatt jóval lassabb volt a folyamat, így a festés több napon keresztül tartott, sokkal fáradtabb kép lett.

Ezeknél a gyakorlatoknál jól kitűnt a képalkotási módszerünk különbözősége, illetve mind a két esetben érdekes mostani viszonyulásunk a képekhez. Vitathatatlan, hogy közös alkotásokról van szó, de mégsem érezzük egyformán sajátunknak őket. Míg az általunk utasított képet, melyhez valójában egy újjal sem értünk saját festményként tudjuk kezelni, addig a másikkal szemben fenntartásaink vannak.

VI. Egymás mozdulatainak lekövetése

Továbbgondolva a közös-nem közös kép problematikáját ebben az esetben két külön vásznonra, de egy időben dolgoztunk. Öt perces váltásban, úgy hogy amíg az egyikünk szabadon festette saját képét, addig a másik csupán a mozdulatait másolhatta a maga képére. Így két minden vonásában azonos, de mégis különböző képet hoztunk létre. Az alkotások egyéni, eredeti jellege vitathatatlan, de az alkotói módszer miatt felvetődik a kérdés, hogy a végleges kép egy ember munkája-e, vagy közös alkotás.

Kezdetben mind a kettőnk egyenértékűként kezelte a két képet, körültekintően festett, figyelembe véve a másik fél munkájának erősségeit és hátrányait. Ezt fokozatosan felváltotta a saját magunk által festett kép előtérbe helyeződése. A másik fél akaratának figyelmen kívül hagyása, mint egyfajta csatározás a vásznon az addigi legnagyobb konfliktushoz, vitatkozáshoz, és a 2011-es év utolsó képéhez vezetett.

2012-Lelki megpróbáltatások

Képeink témájául ezúttal személyes tárgyakat választottunk. Minden alkalommal 2-2 tárgyat. Saját tárgyaink közül egyet a társunk egyet pedig magunk választottunk. A tárgyak történeteit, azok fontosságának okát megosztottuk a másikkal. Ezekkel a személyes történetekkel, beszélgetésekkel célunk volt jobban megismerni egymást. Valamint a korábbi személytelen beállításokkal ellentétben ezúttal hangsúlyosabbá szerettük volna tenni a különböző viszonyulásainkat, képalkotó módszereinket.

VII. Stop-kártya

Ennél a gyakorlatnál a korlátozás lehetőségét a másik fél kezébe helyeztük. Mindegyikünk csak addig festhetett, amíg a másik le nem állította, de csak maximum 15 percig. A gyakorlat játékosága abban állt, ahogy az egyikünk a másiknak engedett festési lehetőséget több szempont szerint kezdte el mérlegelni. Természetesen a kép épülése volt az elsődleges szempont, de az is nagy hangsúlyt kapott a másik félnek engedett idő meghatározásán, hogy a maga malmára hajthassa a vizet. Így időnként például, ha rendkívül tudatosan akart véghezvinni valamit, akkor igen jótékonyan több időt engedett a másiknak, mint szeretett volna, annak érdekében, hogy ő maga is többet kaphasson. Ennél a gyakorlatnál egymás gondolkodásmódját már jobban kiismerve kísérletet tehattunk a másik megkezdett mozzanatának befejezésére, azáltal hogy ott állíthattuk meg a cselekvésben ahonnan már célja egyértelművé vált számunkra.

VIII. Egymás mozdulatainak lekövetése, beszéd nélkül

VI. gyakorlatunkat ismételtük meg, de bizonyos változtatásokkal. Ezúttal 10 percenként cserélődött a szabadon festő és másoló szerepkör. Ennél a gyakorlatnál egyedülálló módon tilos volt mindenféle szóbeli kommunikáció és véleménynyilvánítás a festményekkel kapcsolatban. Megállapodtunk abban is, hogy a magunk képét tekintjük előbbrevalónak a másikéval szemben. Kihívást jelentett a társunknak alárendelni magunkat és rengeteg feszültség gyűlt fel bennünk a némaság által. Merőben eltérő elképzelésekkel rendelkezünk, de nem volt lehetőségünk kompromisszum megkötésére, amíg egymás akaratával nem voltunk tisztában. Saját szempontunkhoz való ragaszkodásunk háborús övezetté változtatta a vásznak területét. Amikor az egyik fél úgy érezte a másik szándékosan el akarja lehetetleníteni megszegte a feladat megkötését és rászólt társára. Ez a konfliktushelyzet a festés abbahagyásához, majd a festmények kommunikációs térré válásához vezetett, azáltal, hogy elkezdtünk a képekre írva üzeni egymásnak. Úgy éreztük a kép kudarcba fulladt, az együtt festés lehetetlenné vált és egy visszafordíthatatlan döntést hozva, leoldottuk a festéket a vászonról. A képek megsemmisítése tökéletesen tükrözte a kialakult nézeteltérés mértékét.

IX. Egy ember, egy vonal

A képet felváltva festettük, de úgy hogy egy alkalommal csupán egyetlen egyszer állt módunkban a vászonhoz nyúlni. Az egyik félben felfokozódott bizonytalanság megnehezítette a folyamatos festés menetét. A probléma áthidalása érdekében a spontaneitásról lemondva a szerepváltások közötti kisebb nagyobb szünetekben időt szántunk a kép vázaltszintű megtervezésére.

X. Valós és virtuális festmény

IX. gyakorlatunkat tovább gondolva a hangsúlyt a kép különböző fázisaiban való megtervezésre, és egy jóval tudatosabb festésre helyeztük.

15 percenként váltottuk egymást. Az egyikünk a műteremben dolgozott az olajképen, majd lefotózta addigi munkáját és egy másik helyiségben számítógépes grafikai programmal tervezte tovább azt, mialatt a másikunk festhette az eredeti képet saját

korábbi terve alapján. A virtuális tervezés lehetősége, az hogy több elképzelést is könnyedén megvalósíthattunk segített feloldani a gátlásokat. Ebben az esetben sem kaptunk lehetőséget egymás munkájának bírálatára, illetve a festmény alakulásával kapcsolatos kommunikációra. Valamint ez volt az első olyan szituáció, amikor nem nézhettük hogyan fest a másik, és egymás virtuális terveit sem ismertük.

Az előre megbeszéltek szerint ragaszkodtunk saját elképzelésünkhöz, a megtervezettet próbáltuk a vászonképen kivitelezni. Izgalmas volt végigkövetni, hogy a másik fél tervei mennyiben gátolják és segítik saját magunk terveit. Kihívás a másik elképzeléseit a magunkéhoz idomítani a festményen keresztül.

Konklúzió:

Az első év kétheti munkája során elkészülő képek esetében meg kellett birkóznunk az összeszokással, technikai bonyodalmakkal, míg a második évben inkább a pszichikai megterhelés került előtérbe. Amikor nem beszélhettünk egymással, úrrá lett rajtunk a feszültség, nőtt a szavak nélküli konfliktus, az egész olyanná vált, akár egy párbaj. Az egymás befolyásolására tett sikeres és sikertelen kísérletek is a viadal jelleget erősítették meg. A konfliktusok leküzdésével, vagy olykor éppen a kiélezésével célunk kialakítani egy megbonthatatlan egységet, amiben mindezek ellenében is képesek további műalkotások létrejönni. Minden gyakorlat esetében újabb eredményeket lehetett elérni, újabb következtetéseket levonni. Ismereteket szereztünk önmagunkkal kapcsolatban és sokat tanultunk egymásról, illetve egymástól.

Nem a kép, hanem az alkotófolyamat maga teszi a munkát egyedülállóvá, így ez ami igazán fontos. A közös munkát célunk a jövőben is az eddigiek szerint folytatni, illetve szándékunkban áll beemelni gyakorlataink közé korábbi alkotópárosok kísérleteit és továbbbontani azokat.